

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล

๑. ชื่อองค์ความรู้ เทคนิคในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จ ๒๕๖๓
๒. เจ้าขององค์ความรู้ นายบัญชา เชี่ยวชาญ ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร โทร ๐๙๙-๙๑๙๔๔๔๐

๓. องค์ความรู้ที่ปั่งชี้ (เลือกได้จำนวน ๑ หมวด)

- หมวดที่ ๑ สร้างสรรค์ชุมชนพึ่งตนเองได้
- หมวดที่ ๒ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัวอย่างสมดุล
- หมวดที่ ๓ เสริมสร้างทุนชุมชนให้มีธรรมาภิบาล
- หมวดที่ ๔ เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้

การสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนในสิ่ง (อาชีพ) ที่เขาอยากทำ ประกอบกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทาง เริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ จากนั้นกลับไปสร้างทีมและจัดฝึกอบรมอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้านเป้าหมาย ตลอดจนติดตาม สนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความรู้และปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างมั่นคง

๕. รูปแบบ กระบวนการ หรือลำดับขั้นตอน

❖ ขั้นตอนการดำเนินงาน

➢ กระบวนการที่ ๑ เตรียมความพร้อมการสร้างสัมมาชีพชุมชน

วิธีการ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการดังนี้

๑. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย และร่วมกันวางแผนจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

๒. จัดเวทีประชาคม ในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๒.๑ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชนให้กับสมาชิกในชุมชน

๒.๒ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

- ค้นหาปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ หมู่บ้านละ ๕ คน โดยพิจารณาจากผู้ที่ประกอบสัมมาชีพ จนมีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพ หรือมีความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้น ๆ ที่ประสบความสำเร็จและมีความมั่นคงในอาชีพ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และมีจิตอาสาที่จะถ่ายทอดและขยายผลไปยังบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน

- คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีความต้องการฝึกอบรมอาชีพ หมู่บ้านละ ๒๐ ครัวเรือน เพื่อร่วมกิจกรรมสร้างและพัฒนาสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย (ตามข้อมูล จปฐ.) ที่สามารถพัฒนาได้ และสมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรมอาชีพ เป็นลำดับแรก

๒.๓ สสำรวจอาชีพที่ครัวเรือนเป้าหมาย ตามข้อ ๒.๒ ต้องการฝึกอบรม

๒.๔ วิเคราะห์อาชีพที่ครัวเรือนฯ ต้องการฝึกอบรม โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ประชาชนชุมชน และครัวเรือนเป้าหมายร่วมกันพิจารณาถึงปัจจัยความสำเร็จของการประกอบอาชีพ โอกาสทางการตลาด หรือ ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ ประชาชนชุมชนและครัวเรือนเป้าหมาย ร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติการฝึกอบรมอาชีพ ในกิจกรรมสร้างและพัฒนาสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน

๓. คัดเลือกทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน หมู่บ้านละ ๒ คน เพื่อร่วมทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ด้านอาชีพให้แก่ครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพ ในฐานะทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน โดย ๑) คัดเลือก “วิทยากรสัมมาชีพชุมชน” จากหมู่บ้านสัมมาชีพชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ ๒) ให้พิจารณา ผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ” หรือ “ประชาชนหลัก” เป็นอันดับแรก ๓) มีองค์ความรู้ ในอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการฝึกอบรมของครัวเรือน ๔) มีที่พักอาศัยอยู่ในตำบลหรืออำเภอเดียวกันกับ หมู่บ้านเป้าหมาย และ ๕) สามารถร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

➢ กระบวนการที่ ๒ สร้างเครือข่ายทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

วิธีการ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการดังนี้

๑. ดำเนินกิจกรรมสร้างเครือข่ายทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน ในรูปแบบการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลา ๑ วัน โดยมีสาระสำคัญการเรียนรู้ ดังนี้

๑) สร้างความรู้ ความเข้าใจ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม ใน ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) การสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยการปลูกผัก พืชสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ที่เป็นอาหารของครัวเรือน และแปรรูปผลผลิตในบ้านเพื่อถนอมอาหาร (๒) การสร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน โดย การบริหารจัดการขยะ จัดสุขลักษณะในบ้าน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ (๓) การสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคม โดยการปฏิบัติตามศาสนกิจตามพิธีกรรมความเชื่อเป็นประจำ การร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สาธารณะด้วยจิตอาสา และออกกำลังกายเสริมสุขภาพ (ศึกษารายละเอียดจากแนวทางการขับเคลื่อน “การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”)

๒) สร้างความรู้ ความเข้าใจ การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ภายใต้โครงการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓) สร้างความรู้ ความเข้าใจ บทบาทและภารกิจของวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

๔) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านอาชีพของประชาชนชุมชนฯ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (การจัดการความรู้) โดยถอดองค์ความรู้ของประชาชนชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพเดียวกัน ผ่านการบอกเล่า เรื่องราวการประกอบอาชีพ แลกเปลี่ยนเทคนิค/วิธีการที่ทำให้การประกอบอาชีพดังกล่าวได้ผลประกอบการ คุ้มค่า ประหยัด มีประสิทธิภาพ รวมถึงข้อพึงระวังและปัจจัยความสำเร็จที่เกี่ยวข้อง และสรุปเป็นองค์ความรู้ ในการประกอบอาชีพนั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางการถ่ายทอดอาชีพของประชาชนหรือวิทยากรสัมมาชีพชุมชน และเป็นชุดความรู้เพื่อเป็นคู่มือประกอบอาชีพ (เมนูอาชีพ) แก่ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพดังกล่าว

๕) จัดทำเมนูอาชีพ เพื่อนำไปใช้เป็นคู่มือประกอบอาชีพในกิจกรรมสร้างและพัฒนาสัมมาชีพชุมชน ในระดับหมู่บ้าน และเผยแพร่แก่ผู้สนใจประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริมต่อไป โดยการนำองค์ความรู้ในการ ประกอบอาชีพที่ได้จากการแลกเปลี่ยนของประชาชนชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพเดียวกัน ตามข้อ ๔) มาจัดลำดับถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาชีพนั้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เข้าใจง่าย และผู้สนใจสามารถ ปฏิบัติตามได้จริง โดยให้มีองค์ประกอบของเมนูอาชีพ ดังนี้

๑. ชื่อเมนู เช่น ปลุกอ้อยข้ามแล้ง น้ำหมักจุลินทรีย์ เลี้ยงไก่ไข่อารมณ์ดี เลี้ยงกบ ปลาแคตเดียม มะม่วงทองแช่อิ่ม ผักกาดทองเค็ม กลัวยน้ำว่าฉาบเค็ม ขนมบัวลอยไข่หวาน ลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น
๒. ส่วนประกอบ/ส่วนผสม หมายถึง การอธิบายรายละเอียดของวัตถุดิบที่เป็นส่วนผสมต่าง ๆ พร้อมแสดงปริมาณ สัดส่วน ชัดเจน
๓. วัสดุ/อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ ในการประกอบอาชีพหรือการผลิตผลิตภัณฑ์
๔. วิธีการทำ หมายถึง การอธิบายรายละเอียดของขั้นตอนในการประกอบอาชีพหรือการผลิตผลิตภัณฑ์ ควรต้องอธิบายให้ชัดเจน ครบถ้วน อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติตามและเกิดผลสำเร็จได้จริง

๕. เทคนิค/ข้อพึงระวัง (ถ้ามี) หมายถึง เคล็ดลับต่าง ๆ หรือเทคนิคพิเศษที่สร้างความโดดเด่นให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

๖. ประโยชน์/สรรพคุณ/การนำไปใช้ (ถ้ามี) ในบางผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลผลิตจากการประกอบอาชีพอาจจะต้องมีคำแนะนำที่เป็นลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์

๗. การติดต่อ หมายถึง การให้ข้อมูลของเจ้าของเมนูอาชีพ (หลัก) หรือผู้ที่มีองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพดังกล่าวข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย ชื่อ - สกุล ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ เพื่อประโยชน์ในการขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือสอบถามขอคำแนะนำจากผู้สนใจ

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดทำเมนูอาชีพอาจแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะอาชีพนั้น ๆ

๒. คัดเลือกอาชีพที่น่าสนใจ ประเภทอาชีพละ ๑ เมนู หรือเท่าที่มีอยู่จริง (ประเภทอาชีพ ได้แก่ เกษตรแปรรูป ท่องเที่ยวโดยชุมชน และบริการ) จัดส่งให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดดำเนินการ ดังนี้ ๑) รวบรวมและเผยแพร่เพื่อสนับสนุนการสร้างสัมมาชีพชุมชนภายในจังหวัด และ ๒) คัดเลือกส่งให้กรมการพัฒนาชุมชนอำเภอละ ๑ เมนู โดยไม่ซ้ำอาชีพและควรหลากหลายประเภทอาชีพ

➤ ภาระงานที่ ๓ สร้างและพัฒนาสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน

วิธีการ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการดังนี้

๑. ดำเนินกิจกรรมสร้างและพัฒนาสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ในรูปแบบการฝึกอบรมระยะเวลา ๒ วัน โดยให้สนับสนุนให้ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน จำนวน ๕ คน ทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีเครือข่ายวิทยากรสัมมาชีพชุมชน ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน (ท้องที่/ท้องถิ่น) และหน่วยงานภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง รายละเอียด ดังนี้

ภาระงานที่ ๔ จัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ

วิธีการ

๑. คัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายที่ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนประกอบอาชีพที่ฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกัน และมีความสนใจต้องการรวมเป็นกลุ่มอาชีพ

๒. ดำเนินกิจกรรมการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ ในรูปแบบการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลา ๑ วัน โดยมีสาระสำคัญ

➤ ภาระงานที่ ๕ ต่อยอดและขยายผล

วิธีการ

ต่อขยายการสร้างสัมมาชีพชุมชน

ประสานหน่วยงาน องค์กร เครือข่าย ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาธุรกิจ เช่น บริษัท ประชากรรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันการเงิน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือร่วมเป็นทีม สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่มอาชีพสัมมาชีพชุมชน ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ

๖. เทคนิคในการปฏิบัติงาน (อธิบายโดยละเอียด)

๑. เป็นอาชีพตามความต้องการของครัวเรือนอย่างแท้จริง
๒. ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทีมวิทยากรและครัวเรือนสัมมาชีพ
๓. ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน โดยการติดตามอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะในระยะเริ่มต้น จัดตั้งกลุ่ม
๔. คนในชุมชนมีการประชุมแลกเปลี่ยน และพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการแสวงหาความรู้ และแลกเปลี่ยน เป็นประจำ ทำให้เกิดประสบการณ์การทำงานแทนกันได้
๕. ความรู้เรื่องหลัก ๕ ก ในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เสริมสร้างและสนับสนุนกระบวนการบริหารจัดการ ดำเนินงานสัมมาชีพ ในรูปแบบกลุ่มอาชีพ ให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง
๖. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนติดตามสนับสนุน และเยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน และครัวเรือนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

๗. ปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหา

๑. การคัดเลือกอาชีพยังไม่ลงตัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
๒. งบประมาณน้อย ส่งผลให้ครัวเรือนสัมมาชีพให้ความสนใจน้อย
๓. เลียนแบบอาชีพทางเลือกของหมู่บ้านอื่นๆ เพราะครัวเรือนสัมมาชีพขาดความคิดสร้างสรรค์ในการ พัฒนาอาชีพ
๔. ครัวเรือนสัมมาชีพ สนใจพืชเศรษฐกิจมากกว่า อาชีพเล็กๆน้อยๆในหมู่บ้าน

๘. ประโยชน์ขององค์ความรู้

๑. เสริมสร้างกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตาม ร่วมรับผลประโยชน์
๒. มีการกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
๓. ส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และประเมินผลการดำเนินงาน
๔. สามารถยึดถือขั้นตอนกระบวนการเป็นแนวทางปฏิบัติในปีต่อไปได้

.....

ภาพกิจกรรม

